

Y Pwyllgor Is-ddeddfwriaeth

SLC(3) 09-08 (p1)

Dyddiad y cyfarfod: 22 Ebrill 2008
Amser y cyfarfod: 8.45am – 9.15am
Lleoliad y cyfarfod: Ystafell Bwyllgora 2, y Senedd

Mesur Arfaethedig Ynghylch Teithio Gan Ddysgwyr (Cymru)

Papur i'r Pwyllgor Is-ddeddfwriaeth mewn perthynas â phwerau dirprwyedig - i'w ystyried gan y pwyllgor yn dilyn Rheol Sefydlog 15.6(ii)

Diben

1. O dan Reol Sefydlog 15.6(ii) caiff y pwyllgor ystyried pa mor briodol yw darpariaethau mewn Mesurau Cynulliad arfaethedig sy'n rhoi pwerau i wneud is-ddeddfwriaeth i Weinidogion Cymru. Mae'r papur hwn yn amlinellu darpariaethau is-ddeddfwriaeth y Mesur Arfaethedig ynghylch Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) i'r pwyllgor eu hystyried.

Cefndir

2. Cyhoeddodd Llywodraeth y Cynulliad ddogfen ymgynghori ym mis Mehefin 2007 ynghylch ei Mesur arfaethedig ynghylch Teithio gan Ddysgwyr. Y dyddiad cau ar gyfer derbyn sylwadau oedd 28 Medi 2007. Bu'r Pwyllgor Menter a Dysgu'n ystyried y ddogfen ymgynghori a chasglodd dystiolaeth gan bartïon â diddordeb gan gynnwys y Dirprwy Brif Weinidog. Er nad oedd yn talu sylw penodol i'r agweddau technegol ar y pwerau dirprwyedig, "Argymhellwyd y dylid rhoi'r Canllawiau anstatudol presennol ar gontractau ar sail statudol ac y dylai gynnwys dogfen dendr ddrafft safonol."

Gellir gweld yr adroddiad yn:

<http://www.cynulliadcymru.org/cr-ld6874.pdf> [Cymraeg]

<http://www.assemblywales.org/cr-ld6874.pdf> [Saesneg]

3. Gosododd Ieuan Wyn Jones AC, y Dirprwy Brif Weinidog a'r Gweinidog dros yr Economi a Thrafnidiaeth, Fesur Arfaethedig ynghylch Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008 ar 15 Ebrill, ynghyd â Memorandwm Esboniadol a Nodiadau Esboniadol. Cynhelir y ddadl ar Gyfnod 1, sef ystyried yr egwyddorion cyffredinol, ar 29 Ebrill.

Cymhwysedd Deddfwriaethol

4. Mae'r pŵer i wneud y Mesur hwn wedi'i gynnwys yn adran 93 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 a gellir dod o hyd i gymhwysedd y Cynulliad i ddeddfu ar y mater hwn ym Mater 5.10, maes 5 o Atodlen 5 i'r Ddeddf honno.

5. Y mater dan sylw yw –

Darpariaeth ynghylch teithio gan bersonau sy'n cael addysg gynradd, addysg uwchradd neu addysg bellach neu hyfforddiant i ysgolion neu i fannau eraill lle y maent yn cael addysg neu hyfforddiant, ac oddi yno.

6. Mae'n ddarostyngedig i'r eithriadau a ganlyn –

Nid yw hyn yn cynnwys darpariaeth ynghylch y canlynol -

- a) rheoleiddio defnyddio cerbydau modur ar ffyrdd, eu hadeiladwaith a'u hoffer a'r amodau y caniateir eu defnyddio felly odanynt;
- b) tramgwyddau traffig ffordd;
- c) trwyddedu gyrwyr;
- ch) hyfforddiant gyrru;
- d) yswiriant cerbydau modur;
- dd) oriau gyrwyr;
- e) rheoleiddio traffig ar ffyrdd arbennig, croesfannau i gerddwyr, arwyddion traffig a therfynau cyflymder;
- f) trwyddedu gweithredwyr cerbydau gwasanaeth cyhoeddus;
- ff) darparu a rheoleiddio gwasanaethau rheilffyrdd, heblaw cymorth ariannol-
 - (i) nad yw'n ymwneud â chludo nwyddau,
 - (ii) nad yw'n cael ei roi mewn cysylltiad â gorchymyn gweinyddu rheilffyrdd, a
 - (iii) nad yw'n cael ei roi mewn cysylltiad â Rheoliad y Cyngor (EEC) 1191/69 fel y'i diwygiwyd gan Reoliad y Cyngor (EEC) Rhif 1893/91 ynghylch rhwymedigaethau gwasanaeth cyhoeddus mewn trafndiaeth;
- g) diogelwch trafndiaeth;
- ng) llongau, heblaw cymorth ariannol i wasanaethau llongau i Gymru, o Gymru neu yng Nghymru;
- h) hawliau a rhyddidau mordwyol, heblaw rheoleiddio gweithfeydd a allai rwystro mordwyo neu ei beryglu;
- i) safonau technegol a safonau diogelwch llestri;
- j) harbyrau, dociau, pierau a llithrfeydd cychod, heblaw'r rhai a ddefnyddir neu y mae eu hangen yn gyfan gwbl neu'n bennaf at gyfathrebu rhwng manau yng Nghymru;
- l) cofrestru gwasanaethau bysiau lleol, a chymhwyso a gorfodi amodau rheoleiddio traffig mewn perthynas â'r gwasanaethau hynny.

Cefndir polisi

7. Mae cynnwys y Mesur wedi'i grynhoi ym Memorandwm Esboniadol y Llywodraeth fel a ganlyn –

“1. Disgrifiad

1.1 *Bydd y Mesur yn gwneud cyfraith ynghylch teithio gan ddisgyblion ysgol a phobl ifanc 16-19 oed sy'n derbyn addysg neu hyfforddiant yng Nghymru. Mae'n disodli'r gyfraith ar gyfer teithio gan ddysgwyr yng Nghymru sydd wedi'i nodi yn Neddf Addysg 1996 (fel y'i diwygiwyd) ac mae'n cydgrynhoi ac yn symleiddio'r darpariaethau statudol presennol. Bydd y Mesur, yn ei hanfod:*

- *yn rhoi mwy o hawl i blant ysgolion cynradd gael cludiant am ddim i'r ysgol os ydynt yn byw ddwy filltir neu fwy o'r ysgol;*
- *yn ailddeddfu'r hawl i blant ysgolion uwchradd gael cludiant am ddim os ydynt yn byw dair milltir neu fwy o'r ysgol addas agosaf;*
- *yn cyflwyno gofyniad penodol i asesu anghenion plant sy'n derbyn gofal, ac i ddarparu ar eu cyfer, ac egluro'r trefniadau talu cysylltiedig rhwng yr awdurdodau lleol yng Nghymru;*
- *yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol a Gweinidogion Cymru, wrth arfer eu swyddogaethau o dan y Mesur, hybu mynediad i addysg drwy gyfrwng y Gymraeg;*
- *yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru lunio cod ymddygiad mewn perthynas â theithio i fannau dysgu ac oddi yno ac yn ei gwneud yn ofynnol i'r cod hwnnw fod yn rhan o god ymddygiad ysgol; ac*
- *yn rhoi'r pŵer i awdurdodau lleol newid amserau sesiynau ysgolion os gall hynny arwain at welliannau o ran trefniadau cludo neu gynaliadwyedd amgylcheddol.*

Bydd y Mesur hefyd yn gyfrwng i Weinidogion Cymru gyhoeddi canllawiau statudol a gwneud darpariaeth yn y dyfodol ar gyfer pobl ifanc ôl-16 sy'n ddysgwyr a phlant sy'n derbyn addysg feithrin.”

Pwerau is-ddeddfwriaeth

8. Mae'r Llywodraeth wedi crynhoi'r cynigion mewn perthynas ag is-ddeddfwriaeth yn Adran 5 y Memorandwm Esboniadol fel a ganlyn –

“5. Pŵer i wneud is-ddeddfwriaeth

5.1 *Mae pwerau yn adrannau 2(1)(c), 3(9), 7, 8, 12(3)(c), 16, 21(2) a 28(2) i wneud is-ddeddfwriaeth. Mae'r holl bwerau hyn yn cael eu rhoi i Weinidogion Cymru, a phwerau ydynt i wneud rheoliadau neu orchmynion drwy gyfrwng offerynnau statudol (gweler adran 27(1)).*

Pŵer i Wneud Rheoliadau mewn perthynas â Hawl

5.2 Mae'r Mesur yn cynnwys pŵer galluogi a fydd yn caniatáu i Weinidogion Cymru wneud rheoliadau mewn perthynas â hawl plant i deithio (adran 3(9)). Bwriad y pŵer yw rhoi'r gallu i Weinidogion Cymru ddisodli'r hawl i gludiant am ddim a roddir gan y Mesur i blant ysgolion cynradd ac uwchradd, i ychwanegu at yr hawl honno neu i'w haddasu.

5.3 Mae Gweinidogion Cymru wedi dod i'r casgliad ei bod hi'n well penderfynu ar hawl plant ysgolion cynradd ac uwchradd i gael cludiant ar sail eu hoedran a'r pellter rhwng y cartref a'r ysgol. Mae'n bosibl y bydd hyn yn newid gydag amser ac efallai y byddai trefniadau eraill, neu wahanol derfynau o ran oedran a / neu bellter yn cael eu ffafrio. Bydd y pŵer yn galluogi Gweinidogion Cymru i ddiweddarau a datblygu'r gyfraith ar gyfer yr hawl i gael cludiant am ddim neu gludiant â chymhorthdal yn unol â datblygiadau mewn polisi addysg neu mewn polisi teithio. Bernir ei bod yn briodol gwneud hyn drwy gyfrwng rheoliadau er mwyn medru ymateb yn gyflym ac yn hyblyg i angen i newid yr hawliau. Felly, gallai rheoliadau a wneir o dan adran 3(9) ddiwygio neu ddiddymu'r darpariaethau sy'n rheoli'r amgylchiadau a'r amodau sy'n gymwys mewn perthynas â dyletswydd yr awdurdod lleol i wneud trefniadau teithio, a gallent hefyd wneud darpariaeth gysylltiedig, atodol, drosiannol, arbed neu ganlyniadol, gan gynnwys diwygiadau i ddeddfwriaeth arall (gweler adran 27(2), (3) a (4)).

5.4 Mae pwerau hefyd i alluogi Gweinidogion Cymru i wneud rheoliadau ynghylch trefniadau teithio ar gyfer plant sy'n derbyn addysg feithrin ac ar gyfer pobl ifanc ôl-16 sy'n ddysgwyr (adrannau 7 ac 8). Gall rheoliadau a wneir o dan adrannau 7 ac 8 hefyd wneud darpariaeth gysylltiedig, atodol, drosiannol, arbed neu ganlyniadol, gan gynnwys diwygiadau i ddeddfwriaeth arall (gweler adran 27(2), (3) a (4)).

5.5 Mewn perthynas ag addysg feithrin (adran 8), caiff y rheoliadau ei gwneud yn ofynnol i awdurdod lleol wneud trefniadau teithio neu ganiatáu iddo wneud hynny; pennu'r mathau o fan y caniateir gwneud, neu y mae'n rhaid gwneud, trefniadau teithio yno ac oddi yno; pennu'r trefniadau teithio y caniateir, neu y mae'n rhaid, eu gwneud yn ogystal â'r materion y mae'n rhaid eu hystyried wrth wneud penderfyniadau am drefniadau teithio; gwneud darpariaeth ynghylch codi tâl; a'i gwneud yn ofynnol i roi gwybodaeth a chymorth i'r awdurdod lleol. Gallai'r rheoliadau adlewyrchu'r math o ddarpariaeth a wneir yn y Mesur mewn perthynas â phlant o oedran ysgol gorfodol. Bernir ei bod yn briodol gosod dyletswyddau ar yr awdurdodau lleol neu roi pwerau iddynt gan mai hwy sydd yn y sefyllfa orau i wneud trefniadau ar sail yr asesiad o anghenion y byddant wedi'i gynnal o dan adran 2 o'r Mesur.

5.6 O safbwynt dysgwyr ôl-16, caiff y rheoliadau roi pwerau i Weinidogion Cymru, i awdurdodau lleol a/neu i sefydliadau yn y sector addysg bellach oherwydd mae'n bosibl y bydd gan y tri ohonynt rôl i'w chwarae. Caiff y rheoliadau bennu'r mathau o fan y caniateir gwneud, neu y mae'n rhaid gwneud, trefniadau teithio yno ac oddi yno; pennu'r trefniadau teithio y caniateir, neu y mae'n rhaid, eu gwneud, yn ogystal â'r materion y mae'n rhaid eu hystyried wrth wneud penderfyniadau am drefniadau teithio; gwneud darpariaeth ynghylch codi tâl; ei gwneud yn ofynnol i roi gwybodaeth a chymorth i bersonau eraill mewn cysylltiad â chyflawni swyddogaethau o dan y rheoliadau (mae hyn yn arbennig o berthnasol gan y bydd awdurdodau lleol wedi casglu gwybodaeth o ganlyniad i'r asesiad o anghenion y mae'n ofynnol iddynt ei gynnal o dan adran 2 o'r Mesur); a gwneud darpariaeth ynghylch y safonau ymddygiad a ddisgwyllir wrth deithio i fannau dysgu ac oddi yno (sy'n golygu y gellir gwneud darpariaeth ynghylch gorfodi'r Cod Ymddygiad wrth Deithio a wneir o dan adran 12).

5.7 Mae gofynion cludiant plant sy'n derbyn addysg feithrin a phobl ifanc ôl-16 sy'n ddysgwyr yn gymhleth ac mae materion gwahanol yn deillio ohonynt nag yn achos plant mewn ysgolion cynradd a phlant mewn ysgolion uwchradd. Mae Gweinidogion Cymru yn cydnabod y gall y cludiant sydd ar gael a'i gost fod yn ffactor i'r dysgwyr hyn neu eu rhieni. Serch hynny, mae Gweinidogion Cymru am edrych ar yr opsiynau ar gyfer rhoi'r hawl i'r grwpiau hyn gael cludiant ac am wneud gwaith ymchwil manwl ar y costau, y manteision a'r agweddau ymarferol. Bydd y gwaith hwn yn cymryd cryn dipyn o amser a bydd angen iddo ystyried adolygiad o brosiectau peilot. Am y rhesymau hyn, ni fydd y rheoliadau mewn perthynas â'r hawl i deithio ar gyfer y grwpiau hyn ar gael i'w hystyried yn ystod taith y Mesur. Bernir ei bod yn briodol cael pŵer i wneud rheoliadau mewn perthynas â'r grwpiau hyn er mwyn medru gwneud darpariaeth i roi hawliau i'r grwpiau hyn mewn modd hyblyg a phrydlon, os deuir i'r casgliad, ar ôl ystyried yr opsiynau, mai dyna fyddai'n briodol.

5.8 Mae'n debygol y byddai unrhyw ddarpariaethau a wneir gan ddefnyddio'r pwerau yn adrannau 7 ac 8 yn ymwneud â'r materion a ganlyn:

- y dyletswyddau ar gyfrif i ddarparu neu i wneud trefniadau mewn perthynas â chludiant i blant a phobl ifanc (gweler yn benodol adran 7(2) a (3)(a) mewn perthynas â threfniadau teithio ar gyfer dysgwyr mewn addysg neu hyfforddiant ôl-16 ac adran 8(1) a (2) (a) a (b) mewn perthynas â theithio i fan lle y darperir addysg feithrin ac oddi yno; neu
- y grwpiau o blant a phobl ifanc sydd â'r hawl i gael cludiant (gan ddefnyddio adran 7(2) mewn perthynas â threfniadau teithio ar gyfer dysgwyr mewn addysg neu hyfforddiant ôl-16 neu adran 8(1) mewn perthynas â theithio i fan lle y darperir addysg feithrin ac oddi yno).

5.9 Bydd Gweinidogion Cymru yn comisiynu astudiaethau ar effaith a chost a budd unrhyw gynigion cyn cynnig rheoliadau o dan adran 3(9) neu adrannau 7 neu 8. O dan adran 27(7), bydd yn rhaid gwneud y rheoliadau hyn yn unol â'r weithdrefn penderfyniad cadarnhaol a bydd asesiad effaith rheoleiddiol yn cael ei gynnal, a hynny oherwydd bod y rheoliadau'n rhoi cryn ddisgresiwn i Weinidogion Cymru a gallent hefyd ddiwygio darpariaethau eraill yn y Mesur ac mewn deddfwriaeth arall. O dan yr amgylchiadau hynny, bernir ei bod yn briodol i'r Cynulliad graffu ar y rheoliadau cyn iddynt gael eu gwneud.

Pwerau Eraill ar gyfer Gwneud Rheoliadau a Gorchmynion

5.10 *Mae'r Mesur yn galluogi Gweinidogion Cymru i wneud rheoliadau ynghylch agweddau eraill ar y Mesur fel a ganlyn:*

- *rhagnodi dysgwyr eraill i'w cynnwys wrth asesu anghenion teithio (adran 2(1)(c) a dysgwyr eraill y bydd y cod ymddygiad wrth deithio yn gymwys iddynt (adran 12(3)(c));*
- *cyhoeddi gwybodaeth am asesiadau, trefniadau teithio a'r cod ymddygiad wrth deithio (adran 16); a*
- *y gweithdrefnau i'w dilyn pan fydd awdurdod lleol yn defnyddio'i bwerau i newid amserau dechrau a gorffen ysgolion (adran 21 – diwygiadau i Ddeddf Addysg 2002).*

5.11 *Bydd y rheoliadau hefyd yn gallu gwneud darpariaeth wahanol ar gyfer achosion neu ardaloedd gwahanol, gwneud darpariaeth yn gyffredinol neu mewn perthynas ag achosion penodol, a gwneud darpariaeth gysylltiedig, atodol, drosiannol neu arbed, gan gynnwys diwygiadau i ddeddfwriaeth arall (gweler adran 27(2) a (4)).*

5.12 *Bydd rheoliadau o dan y pwerau hyn yn ymdrin â materion sy'n dechnegol neu'n weithdrefnol eu natur neu byddant yn nodi manylion. Byddai natur a chynnwys y darpariaethau a gâi eu gwneud drwy gyfrwng y cyfryw reoliadau yn golygu na fyddai'n briodol cynnwys y darpariaethau hynny yn y Mesur ei hun. Mae'n ddymunol hefyd fod gan Weinidogion Cymru yr hyblygrwydd i ddiwygio'n gyflym ddarpariaethau am faterion megis pryd i gyhoeddi gwybodaeth.*

5.13 *O dan adran 27(5), y weithdrefn penderfyniad negyddol a ddefnyddir mewn perthynas â'r rheoliadau hyn, a hynny am fod eu cwmpas yn gyfyng ac am eu bod yn ymdrin â manylion a phrosesau. Mae'r weithdrefn penderfyniad negyddol yn golygu bod y Cynulliad yn gallu craffu i'r graddau sy'n briodol ar gyfer y math cyfyngedig o ddarpariaeth y gellir ei wneud yn y rheoliadau hyn. Er hynny, os oes unrhyw reoliadau o dan y pwerau hyn yn diwygio neu'n diddymu*

unrhyw ddarpariaeth mewn unrhyw Fesur neu Ddeddf Seneddol yna, yn unol ag adran 27(7)(d), defnyddir y weithdrefn penderfyniad cadarnhaol oherwydd bernir mai'r lefel uwch hon o graffu sy'n briodol ar gyfer rheoliadau sy'n diwygio deddfwriaeth sylfaenol.

5.14 Mae pŵer yn adran 28(2) i Weinidogion Cymru wneud gorchymyn i gychwyn darpariaethau'r Mesur. Yn ôl y drefn arferol ar gyfer gorchymynion cychwyn, ni ddefnyddir gweithdrefn ar gyfer y cyfryw orchymynion (oni bai eu bod yn diwygio neu'n diddymu unrhyw ddarpariaeth mewn unrhyw Fesur neu Ddeddf Seneddol. Mewn achosion o'r fath, yn unol ag adran 27(7)(d), defnyddir y weithdrefn penderfyniad cadarnhaol oherwydd dyna sy'n briodol ar gyfer rheoliadau sy'n diwygio deddfwriaeth sylfaenol."

9. Caiff y pwerau i wneud offerynnau statudol y cyfeirir atynt yn y Mesur arfaethedig eu hesbonio'n fanylach yn y Nodiadau Esboniadol ar adrannau. Ceir fersiwn gryno wedi'i chyfyngu i'r pwerau hynny yn Atodiad 1 i'r papur pwyllgor hwn.

Crynodeb

10. Bydd gweithdrefnau Cynulliad cadarnhaol yn gymwys i bob rheoliad a gaiff ei wneud o dan

- adran 3(9) (pennu'r amgylchiadau a'r amodau pan fyddai gan blant o oedran ysgol gorfodol hawl i gludiant am ddim);
- adran 7 (trefniadau teithio i ddysgwyr ôl-16);
- adran 8 (caniatáu i Weinidogion Cymru wneud darpariaeth ynghylch trefniadau teithio i blant o oedran ysgol feithrin); a
- y rheoliadau hynny sy'n diwygio darpariaethau Mesur Cynulliad neu Ddeddf Seneddol.

11. Fel arall, bydd y weithdrefn negyddol yn gymwys i reoliadau eraill a gorchymynion. Yn unol â'r drefn arferol, ni ddefnyddir gweithdrefn ar gyfer gorchymynion cychwyn.

12. Er mwyn sicrhau cyflawnrwydd, mae pwerau i roi cyfarwyddiadau neu i gyhoeddi canllawiau (a all fod yn ddeddfwriaeth weithiau) wedi'u cynnwys yn yr Atodiad, ond ni ddefnyddir gweithdrefn Cynulliad ar eu cyfer.

Cam i'r pwyllgor ei gymryd

13. Gwahoddir y pwyllgor i ystyried a yw am ystyried ymhellach y pwerau a roddir i Weinidogion Cymru wneud is-ddeddfwriaeth o dan y Mesur arfaethedig hwn, ac os felly, sut y mae am wneud hyn.

Y Gwasanaethau Cyfreithiol
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Ebrill 2008

Atodiad 1 – Detholiad o’r Nodiadau Esboniadol

Mae’r testun sy’n dilyn yn addasiad o Nodiadau Esboniadol y Llywodraeth i’r Mesur. Dim ond yr adrannau hynny sy’n uniongyrchol berthnasol i ddealltwriaeth o’r pwerau i wneud deddfwriaeth ddirprwyedig y mae’r Mesur arfaethedig yn eu ceisio sydd wedi’u nodi isod. Sylwadau cyfreithwyr y Cynulliad ac nid y Llywodraeth yw’r sylwadau sydd wedi’u tanlinellu.

Nodiadau Esboniadol

Nodiadau Esboniadol i’r Mesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008 a osodwyd gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar 15 Ebrill 2008 yw’r rhain. Dylid darllen y Nodiadau Esboniadol ar y cyd â’r Mesur ond nid ydynt yn rhan ohono.

Esboniad o’r Adrannau

[Adran 1 – Y prif dermau a ddefnyddir yn y Mesur hwn

Adran 2 - Dyletswydd i asesu anghenion teithio dysgwyr]

Adran 3 – Dyletswydd awdurdod lleol i wneud trefniadau cludo

Mae adran 3 yn rhoi dyletswydd ar awdurdod lleol i wneud trefniadau cludo ar gyfer plant o oedran ysgol gorfodol mewn amgylchiadau penodedig ac yn ddarostyngedig i amodau penodedig.

Mae is-adran (1) yn darparu bod yr adran yn gymwys i blant o oedran ysgol gorfodol sy’n preswyl fel arfer yn ardal yr awdurdod os yw’r amgylchiadau a nodir yng ngholofn 1 y tabl yn gymwys i’r plentyn ac os bodlonir yr amodau a geir yng ngholofn 2.

Mae is-adran (2) yn nodi’r brif ddyletswydd sydd ar yr awdurdod lleol i wneud trefniadau cludo addas i hwyluso’r ffordd i’r plentyn y mae’r adran yn gymwys iddo fynychu bob dydd y manau perthnasol lle y mae’r plentyn yn cael addysg neu hyfforddiant. Hwylusir y ffordd i’r plentyn fynychu’r manau hynny os gwneir trefniadau i’r plentyn deithio o’i gartref i’r man lle y mae’n cael addysg neu hyfforddiant ac yn ôl adref.

Mae’r tabl ar ôl is-adran (2) yn nodi’r amgylchiadau a’r amodau sy’n arwain at yr hawl i gael trefniadau cludo am ddim.

Mae is-adran (6) yn diffinio addasrwydd addysg neu hyfforddiant at ddiben yr adran hon drwy gyfeirio at oed plentyn, ei allu a’i ddoniau, ac at unrhyw anawsterau dysgu. Nid oes a wnelo dewis iaith, neu famiaith, na chredo neu argyhoeddiad crefyddol y plentyn neu’r rhiant, ddim ag addasrwydd ysgol at ddiben yr adran hon.

Mae is-adran (7) yn pennu bod y pellteroedd yn y tabl i'w mesur ar hyd y llwybr byrraf sydd ar gael. Ymdrinnir ag a oes llwybr ar gael yn is-adran (8) sy'n nodi'r amgylchiadau pan ellir disgwyl i blentyn gerdded i'r ysgol.

Caiff Gweinidogion Cymru wneud rheoliadau o dan is-adran (9) yn pennu'r amgylchiadau a'r amodau pan fyddai gan blant o oedran ysgol gorfodol hawl i gludiant am ddim. Caiff rheoliadau ddiwygio'r tabl neu is-adrannau (6), (7) ac (8) neu gofnodion yn y tabl. Er enghraifft, gallai Gweinidogion Cymru newid y meini prawf pellter ac oed sy'n penderfynu cymhwystra a darparu ar gyfer awdurdodau lleol fwy o ddisgresiwn neu lai i weithredu eu polisïau cludiant eu hunain. Byddai unrhyw reoliadau a wneid o dan y ddarpariaeth hon yn cael eu gwneud drwy'r weithdrefn penderfyniad cadarnhaol a byddent yn ddarostyngedig i asesiad effaith rheoleiddiol ac i graffu arnynt gan y Cynulliad Cenedlaethol.

Bydd rheoliadau a wneir o dan adran 3(9) yn ddarostyngedig i weithdrefn Cynulliad cadarnhaol (adran 27(7)).

[Adran 4 – Dyletswydd awdurdod lleol i wneud trefniadau teithio eraill

Adran 5 – Terfynau dyletswydd teithio gan ddysgwyr

Adran 6 – Pŵer awdurdodau lleol i wneud trefniadau teithio i ddysgwyr]

Adran 7 – Trefniadau teithio ar gyfer dysgwyr mewn addysg neu hyfforddiant ôl-16

Bydd Gweinidogion Cymru yn gallu gwneud rheoliadau o dan yr adran hon ynghylch trefniadau teithio ar gyfer dysgwyr ôl-16 sy'n byw yng Nghymru ac sy'n mynychu cyrsiau yng Nghymru neu yn rhywle arall lle y cyllidir yr addysg neu'r hyfforddiant gan Weinidogion Cymru.

Gallai'r rheoliadau wneud darpariaeth debyg i'r ddarpariaeth a wneir yn y Mesur mewn perthynas â phlant o oedran ysgol gorfodol. Gellid gwneud darpariaeth a fyddai'n ei gwneud yn ofynnol, neu'n caniatáu, i Weinidogion Cymru, i awdurdodau lleol neu i sefydliadau addysg bellach wneud trefniadau teithio, ac a fyddai'n pennu'r math o faterion i'w hystyried wrth wneud trefniadau. Gallai'r rheoliadau hefyd wneud darpariaeth ynghylch codi tâl, gallent fynnu bod cydweithredu â'r person sy'n gysylltiedig â'r trefniadau'n digwydd, a gallent gwneud darpariaeth ynghylch gorfodi'r cod ymddygiad wrth deithio a wneir o dan adran 12 ac sy'n nodi safonau ymddygiad i'w harddel wrth deithio.

Bydd rheoliadau a wneir o dan adran 7 yn ddarostyngedig i weithdrefn Cynulliad cadarnhaol (adran 27(7)).

Adran 8 – Trefniadau teithio i fannau lle y darperir addysg feithrin ac oddi yno

Pŵer gwneud rheoliadau yw adran 8 sy'n caniatáu i Weinidogion Cymru wneud darpariaeth ynghylch trefniadau teithio i blant oed meithrin. O dan y pŵer hwn gallai Gweinidogion Cymru ei gwneud yn ofynnol i awdurdod lleol wneud trefniadau teithio i blant o dan oedran ysgol gorfodol sydd mewn addysg feithrin. Mae is-adran (2) yn disgrifio cwmpas y pwerau gwneud rheoliadau. Gallai'r rheoliadau wneud darpariaeth debyg i'r ddarpariaeth a wneir yn y Mesur mewn perthynas â phlant o oedran ysgol gorfodol a gallent ei gwneud yn ofynnol i unrhyw berson ddarparu gwybodaeth a chymorth y gallai fod yn rhesymol bod ar awdurdod lleol eu hangen.

Bydd rheoliadau a wneir o dan adran 8 yn ddarostyngedig i weithdrefn Cynulliad cadanhaol (adran 27(7)).

[Adran 9 – Trefniadau teithio i ddysgwyr a'r rheini'n drefniadau nad ydynt i ffafrio mathau penodol o addysg neu hyfforddiant

Adran 10 – Hybu mynediad i addysg a hyfforddiant drwy gyfrwng y Gymraeg

Adran 11 – Dulliau teithio cynaliadwy]

Adran 12 – Cod ymddygiad wrth deithio

Mae adran 12 yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru lunio ac adolygu o bryd i'w gilydd god ymddygiad wrth deithio sy'n nodi'r safonau ymddygiad y mynnir bod dysgwyr yn eu harddel wrth deithio i'r man lle y maent yn cael eu haddysgu ac oddi yno.

Er y bydd y cod hwn yn fath o is-ddeddfwriaeth, ni fydd yn offeryn statudol ac ni ddefnyddir gweithdrefn y Cynulliad ar ei gyfer. Fodd bynnag, mae'n ofynnol ymgynghori ar hyn o dan adran 12(6).

[Adran 13 – Gorfodi cod ymddygiad wrth deithio: dysgwyr mewn ysgolion perthnasol

Adran 14 – Gorfodi cod ymddygiad wrth deithio: tynnu'n ôl drefniadau teithio]

Adran 15 – Canllawiau a chyfarwyddiadau

Pan fydd awdurdodau lleol a chyrrff llywodraethu ysgolion a gynhelir a sefydliadau addysg bellach yn arfer unrhyw un o'u swyddogaethau o dan y Mesur, mae is-adran (1) yn ei gwneud yn ofynnol iddynt roi ystyriaeth i ganllawiau a ddyroddir gan Weinidogion Cymru.

At hynny, caiff Gweinidogion Cymru ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau wneud trefniadau teithio i ddysgwyr, neu gydymffurfio â chyfarwyddyd pan fyddant yn eu gwneud (is-adrannau (2) a (3)). Gall cyfarwyddiadau o'r fath gael eu rhoi i un awdurdod neu fwy neu eu rhoi'n gyffredinol o dan is-adran (4). Mae'r pŵer hwn i roi cyfarwyddyd yn debyg i bŵer a ddarperir gan adrannau 509(1) a 509AA(9) o Ddeddf Addysg 1996. Mae'n caniatáu i Weinidogion Cymru roi cyfarwyddyd ar achosion unigol neu ynghylch materion polisi mwy cyffredinol. Caniateir i'r pŵer gael ei arfer ni waeth a yw awdurdod lleol wedi methu â chyflawni ei ddyletswyddau ai peidio. Nid yw'n disodli'r pwerau cyfarwyddo mwy cyffredinol sydd gan Weinidogion Cymru o dan adrannau 496-497A o Ddeddf Addysg 1996, nac yn effeithio arnynt.

Er y gall canllawiau a chyfarwyddiadau o'r fath fod yn is-ddeddfwriaeth, ni fydd yn offeryn statudol ac ni ddefnyddir gweithdrefn Cynulliad ar eu cyfer.

Adran 16 – Gwybodaeth am drefniadau teithio

Caiff Gweinidogion Cymru wneud rheoliadau sy'n ei gwneud yn ofynnol i awdurdod lleol gyhoeddi gwybodaeth ynghylch yr asesiad o dan adran 2, ynghylch y trefniadau a wneir gan yr awdurdod neu gan Weinidogion Cymru ar gyfer teithio gan ddysgwyr ac ynghylch y cod ymddygiad wrth deithio.

Bydd rheoliadau a wneir o dan adran 16 yn ddarostyngedig i weithdrefn Cynulliad negyddol (adran 27(5)).

[Adran 17 – Cydweithredu: gwybodaeth a chymorth arall

Adran 18 - Talu costau teithio gan awdurdod lleol y mae plentyn yn derbyn gofal ganddo

Adran 19 – Penderfynu ar breswylfa arferol mewn amgylchiadau penodol

Adran 20 – Diwygiadau i Ddeddf Addysg 1996]

Adran 21 – Diwygiadau i Ddeddf Addysg 2002

Mae adran 21 yn gwneud diwygiadau ar gyfer Cymru i adrannau 32 a 210 o Ddeddf Addysg 2002. Mae adran 32 yn ei gwneud yn ofynnol i gorff llywodraethu ysgol benderfynu amserau sesiynau ysgol. Pŵer gwneud rheoliadau yw is-adran (3) o adran 32 o Ddeddf Addysg 2002 sy'n llywodraethu'r weithdrefn ar gyfer newid amserau sesiynau ysgol ac yng

Nghymru gwneir newidiadau o'r fath yn unol â Rheoliadau Newid Amserau Sesiynau Ysgolion (Cymru) 2000.

Mae is-adran (2) yn mewnosod is-adrannau (5) i (10) newydd yn adran 32 o Ddeddf 2002. Pan fydd awdurdod lleol yn fodlon y byddai newid amser sesiynau ysgol yn hybu dulliau teithio cynaliadwy neu'n ychwanegu at effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd trefniadau teithio, gall newid amserau'r sesiynau. Bydd yn gwneud hynny drwy hysbysu'r corff llywodraethu. Os oes gan ysgol ddwy sesiwn mewn diwrnod, bydd yr awdurdod lleol yn penderfynu faint o'r gloch y bydd sesiwn y bore'n dechrau a sesiwn y prynhawn yn gorffen. Bydd y corff llywodraethu'n cadw'r pŵer i bennu faint o'r gloch y bydd sesiwn y bore'n gorffen a sesiwn y prynhawn yn dechrau. Ond os un sesiwn yn unig sydd gan ysgol mewn diwrnod, yr awdurdod fydd yn penderfynu faint o'r gloch y bydd yn dechrau ac yn gorffen.

Caiff Gweinidogion Cymru wneud rheoliadau o dan is-adran (9) newydd o adran 32 o Ddeddf 2002 ynghylch sut y dylai awdurdod lleol ddyroddi hysbysiad ac ynghylch materion perthynol ynglŷn â chynnwys hysbysiad. O dan is-adran (10) newydd o adran 32 bydd yn rhaid i'r awdurdod lleol roi sylw i ganllawiau a roddir gan Weinidogion Cymru pan fydd yn defnyddio'r pŵer newydd hwn.

Mae adran 210 o Ddeddf 2002 yn rhagnodi sut y mae gorchmynion a rheoliadau o dan Ddeddf 2002 i'w gwneud. Effaith y diwygiad a wneir gan adran 18(3) fydd gwneud y pŵer gwneud gorchmynion a fewnosodir yn adran 32(8) yn arferadwy drwy offeryn statudol.

Mae adran 210(6A) yn rhagnodi bod unrhyw orchymyn a wneir o dan adran 32(8) yn ddarostyngedig i'r weithdrefn penderfyniad negyddol. Mae adran 210(6B) yn amlygu beth fydd effaith Atodlen 11 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

[Adran 22 – Diwygiadau i adrannau 455 a 456 o Ddeddf Addysg 1996]

Adran 23 – Diwygio Deddf Addysg ac Arolygiadau 2006

Mae adran 23 yn gwneud diwygiadau i adrannau 162 a 181 o Ddeddf Addysg ac Arolygiadau 2006 ac yn mewnosod adran 182A newydd yn y Ddeddf honno. Mae adran 162 yn rhagnodi'r pŵer i ddiddymu cyfeiriadau at "awdurdod addysg lleol" mewn Deddfau ac mewn offerynnau statudol. Bydd y diwygiad a wneir gan adran 23 yn galluogi Gweinidogion Cymru i ddiwygio cyfeiriadau at "awdurdod addysg lleol" mewn Mesurau.

Mae adran 181 o Ddeddf 2006 yn rhagnodi sut y mae gorchmynion a rheoliadau o dan Ddeddf 2006 i gael eu gwneud. Effaith y diwygiad a wneir o dan adran 23 o'r Mesur fydd gwneud y pŵer gwneud gorchmynion a fewnosodir yn adran 162 o Ddeddf 2006 yn arferadwy drwy offeryn statudol.

Mae adran 182A(1) newydd o Ddeddf 2006 yn rhagnodi bod yn rhaid i unrhyw orchymyn a wneir o dan adran 162(5A) o Ddeddf 2006 gael ei osod gerbron y

Cynulliad Cenedlaethol a'i gymeradwyo ganddo drwy benderfyniad (y weithdrefn penderfyniad cadarnhaol). Mae adran 182A(2) newydd o Ddeddf 2006 yn amlygu beth yw effaith Atodlen 11 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

[Adran 24– Dehongli cyffredinol

Adran 25 – Mân ddiwygiadau a diwygiadau canlyniadol

Mae adran 25 yn rhoi effaith i Atodlen 1 sy'n cynnwys mân ddiwygiadau a diwygiadau canlyniadol.

Adran 26 – Diddymiadau

Mae adran 26 yn rhoi effaith i Atodlen 2 sy'n cynnwys diddymiadau i ddeddfiadau eraill fel a bennir.]

Adran 27 – Gorchmynion a rheoliadau

Mae'r adran hon yn gwneud darpariaeth mewn perthynas ag unrhyw orchmynion neu reoliadau a wneir gan Weinidogion Cymru. Bydd Gweinidogion Cymru yn gallu gwneud darpariaethau gwahanol ar gyfer sefyllfaoedd gwahanol, gwneud darpariaethau ar gyfer achosion penodol neu eu gwneud yn fwy cyffredinol a gwneud darpariaethau cysylltiedig, atodol, trosiannol neu arbed.

Mae adran 27 hefyd yn darparu'r pŵer i Weinidogion Cymru wneud darpariaeth ganlyniadol ac i ddiwygio neu i ddiddymu darpariaethau Mesurau Cynulliad, Deddfau neu is-ddeddfwriaeth a wnaed cyn y Mesur. Pwrpas is-adran (3) yw caniatáu i Weinidogion Cymru wneud newidiadau sydd yn eu barn hwy yn angenrheidiol i roi effaith i reoliadau a wneir o dan adrannau 3(9), 7 neu 8 o'r Mesur. Rheoliadau yw'r rhain ynghylch y gofynion sydd ar awdurdodau lleol i drefnu cludiant ar gyfer plant ysgol ac ynghylch trefniadau teithio i ddysgwyr mewn addysg neu hyfforddiant ôl-16 ac i blant mewn addysg feithrin.

Mae is-adrannau (5) i (7) yn nodi'r gweithdrefnau a fydd yn gymwys i unrhyw offeryn statudol a wneir o dan adrannau gwahanol o'r Mesur. Bydd yn rhaid i reoliadau sy'n cynnwys darpariaethau a restrir yn is-adran (7) gael eu gosod gerbron y Cynulliad Cenedlaethol a'u cymeradwyo ganddo drwy benderfyniad (y weithdrefn penderfyniad cadarnhaol). Rheoliadau yw'r rhain sy'n diwygio amgylchiadau dysgwyr y mae ganddynt hawl i gludiant o dan adran 3, rheoliadau ynghylch cludiant i ddysgwyr mewn addysg neu hyfforddiant ôl-16 o dan adran 7, rheoliadau ynghylch trefniadau teithio i blant mewn addysg feithrin o dan adran 8, ac unrhyw reoliadau sy'n diwygio Deddf Seneddol neu Fesur Cynulliad (pŵer Harri'r VIII). Mae is-adran (5) yn darparu bod y weithdrefn penderfyniad negyddol i fod yn gymwys i unrhyw reoliadau eraill a wneir o dan y Mesur.

Adran 28 – Cychwyn

Daw darpariaethau'r Mesur i rym yn unol â gorchymyn cychwyn a wneir gan Weinidogion Cymru. Mae is-adran (1) yn gwneud eithriadau i adrannau 27 a 29 a fydd yn dod i rym yn awtomatig ddeufis ar ôl cymeradwyo'r Mesur gan Ei Mawrhydi yn Ei Chyngor.

Yn unol ag arfer ni fydd unrhyw weithdrefn Cynulliad yn gymwys i orchmynion cychwyn.

[Adran 29 – Teitl byr

Atodlen 1

Cyflwynir Atodlen 1 gan adran 25. Mae'r Atodlen yn gwneud mân ddiwygiadau a diwygiadau canlyniadol i amryw Ddeddfau Seneddol.

Atodlen 2

Cyflwynir Atodlen 2 gan adran 26. Mae'r Atodlen yn rhestru diddymiadau o amryw o ddarpariaethau Deddfau Seneddol].